

4.2014

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Maya de Wit
i Sverige
s.22-23

FRILANSTOLKAR LÄMNAR VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN sid. 11-15

KANDIDATPROGRAMMET I
TECKENSPRÅKSTOLKNING sid. 19-21

KARIN RÖNNMARK VAR MED
FRÅN BÖRJAN sid. 24-25

Vad pratar ni om?

Ibland känns det som att jag som tolk ställer mig denna fråga tusen gånger på en dag:

"Vad (tusan) pratar de om?" med den naturliga följdfrågan "Hur har de tänkt att jag ska kunna tolka detta till något begripligt?".

Andra dagar känner man sig som drottningen av kommunikation och till och med i den virrigaste rappakalja hittar man ett budskap som man levererar på fläckfritt målspråk.

Vi tolkar dagligen andras samtal, men hur står det till med våra egna?

Vad pratar vi själva om? Pratas det tolkning och etik där ute på arbetsplatserna i den utsträckning det faktiskt skulle behöva göras?

Jag började min anställning på Jönköpings tolkcentral i september. Varje

»Hur har de tänkt

att jag ska kunna

tolka detta till något

begripligt?»

vecka har vi i tolkgruppen ett möte där etiska dilemman och tolkfrågor dryftas.

Det är avsatt och prioriterad

tid för att upprätthålla kvalitet, där vi kan fånga upp frågor om vad som helst, förhoppningsvis innan de växer sig allt för stora och tunga.

Bortsett från akuta uppdrag tillåts få saker rucka på denna värdefulla tid tillsammans med kollegorna. Även efter många år i yrket kan man behöva fundera över frågor som "Kan jag som

tolk säga till tolkanvändaren att sluta peta näsan?" eller "Låter jag tillräckligt arg i mina taltolkningar eller har jag en tendens att släta över tolkanvändarens upprördhet?".

Har vi alla denna tid att fördjupa oss i dessa, kanske tillsynes enkla men ändå, viktiga frågor eller slutade vi att verkligen ta oss tid för samtal när vi möttes av en stressad tolkvardag där principen om "rätt tolk på rätt plats" kanske inte alltid efterlevs? Och hur är det med alla frilansare, inkluderas de i samtalen? Värderas deras tid så pass högt att de ersätts för att vara med i detta viktiga och vardagliga utvecklingsarbete? Jag hoppas att vi alla får den tid för reflektion och samtal som vårt yrke kräver. Om inte annat, se till att kräva den tiden!

Vi i STTF:s styrelse undrar så klart också vad ni säger om STTF där ute. Vad är det bästa och viktigaste med STTF och vad kan förbättras?

Hugg tag i din närmaste kollega och börja prata om STTF. Vi är jättenyfikna på vad ni tycker! Helgen 1-2 november anordnade vi en fortbildning i tolkning till och från engelska. Vi har som mål att göra föreningen mer attraktiv genom bland annat fler fortbildningstillfällen och att tydligare visa hur vi arbetar intressepolitiskt och att vi där är en viktig röst för en liten yrkeskår.

Vi hoppas att det kan göra oss till en självklar snackis!

Evelina Alenäs, ordförande

STTF:s styrelse består av

Evelina Alenäs, ordförande
Gwen Birgell, vice ordförande
Stefan Coster, sekreterare
Anette Åsén, kassör
Märta Bergström,
IT och kommunikationsansvarig
Jenny Thunberg, ledamot
Alexandra Gozon, ledamot

Bli medlem på sttf.nu

Aktiva 350 kr
Stödjande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr

Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 3.750 kr
2/3-sida 2.800 kr
1/2-sida 2.350 kr
1/3-sida 1.700 kr
1/4-sida 1400 kr
1/8-sida 950 kr

Redaktion:

Brita Wideberg
Ivar Wästhed
David Olofsson
Annika Wallberg

Tolktrycket är Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning.

Mejl: sttf@sttf.nu

Ansvarig utgivare: Evelina Alenäs

Sättning: Stefan Coster

Medverkande detta nummer: Ivar Wästhed, Evelina Alenäs, Stefan Coster, Paula Castell, Camilla Eurenus, Gwen Birgell, Alexandra Gozon, Brita Wideberg, Isabella Lindvall, Lovisa Björk, Karin Hattne, Hannadi El Assir, Lina Hellström, Eva Håkansson, Jenny Lindström, Märta Bergström, Kicki Agnemyr, och Cissi Anfält.

Nummer 87 sedan start

Full fart framåt!

Hösten är som alltid lång och mörk. Styrelsen samlades en hel helg på Mullsjö folkhögskola, vilket blev ett trevligt avbrott i vardagen. Helgen bjöd på god mat, motion, och hårt arbete. Vi sitter här, dagen efter styrelsemötet, och vill nu delge er medlemmar det nyaste som är på gång.

Under helgen har vi diskuterat vad vi som förening vill göra för medlemmarna. Nästkommande år vill vi bl. a. satsa mer på fortbildning. Fortbildningshelgen med Maya de Wit blev en succé som ni kan läsa mer om på sidorna 22-23. Eftersom vi ser en stor brist i tillgängliga fortbildningar för vår kår vill vi prioritera detta, så håll koll på hemsidan och facebook för att kunna delta!

Som dom flesta känner till så har socialdepartementet arbetat vidare med tolktjänstutredningen och tagit fram ett diskussionsunderlag. Vi har kontakt med handläggaren, Jonas Gumbel, och har bjudit in honom till vårt kommande styrelsemöte i januari.

Vi har representerat föreningen i flera sammanhang i höst. Bl.a. hade vi ett bord på Dövas dag i Hässleholm. Jag, Alexandra, är med i referensgruppen för SDRs & FSDBs projekt 'Utbildning för döva tolkar och översättare' och har deltagit på första träffen den 19/10 i Stockholm. Projektet är en följd av projekten 'Kvalitetssäkring av teckenspråksfilmer' och 'Text till teckenspråk' som båda påvisat ett behov av utbildning för döva inom området tolkning och översättning. Idag saknas det tydliga utbildningsalternativ för döva som vill vara verksamma inom tolkyrket. Det saknas även tydliga utbildningsalternativ för döva som vill arbeta som översättare, därmed har de inte möjlighet att konkurrera på lika villkor som andra behöriga tolkar. Nästa träff kommer att bli en nationell workshop som jag kommer att delta på den 28/11 i Stockholm.

Jag ska även delta under SDR:s sista seminarium för Nya vindar i Malmö 5-6 december. Det sker många förändringar i både dövvärlden och i omvärlden som påverkar både enskilda döva och SDR. Det finns många tankar och visioner om SDR och dövföreningarnas framtida organisation samt huruvida SDR ska vara ett dövförbund eller ett

teckenspråksförbund. Förbundsstyrelsen föreslog därför att kongressen beslutar om att genomföra en översyn av SDR:s organisation utifrån perspektivskifte från funktionsnedsättning till språk, organisation och förbundets namn.

Anette och stödjande medlem Jenny Tennorth deltog på samverkansmöte angående tolkutbildningen inom folkbildningen med MYH, Myndigheten för yrkeshögskolan, där de diskuterade framtidens ekonomi och förutsättningar. Detta kommer vidare diskuteras inom STTFs styrelse under 2015.

Som ni vet så har vi en avsiktsförklaring med SDR och vi har nu även föreslagit ett samarbete med FSDB som kommer att följas upp under kommande period. Vi har även initierat ett samtal med SDUF och FST som ett led i att eventuellt etablera ett närmare samarbete.

Under hösten har Evelina representerat STTF på Visions nätverksträff den 16-17 oktober. Evelina är både teckenspråkstolk och skrivtolk och kommer delta på FST:s årsmöte 23-24 januari i Stockholm. Hon kommer rapportera från mötet i TT nr1 2015.

Som ni ser är vi ute och gör oss mer synliga. Detta tänker vi fortsätta med under 2015! Ni medlemmar i STTF är varmt välkomna att följa med i olika sammanhang. Kontakta gärna oss i styrelsen om du är intresserad!

Vi i styrelsen önska er alla en god jul och ett gott nytt år!

Gwen Birgell,
vice ordförande

Alexandra Gozon

EFSLI AGM 2015

Årets årsmöte för efsli arrangerades centralt i Antwerpen den 13 september av BVGT, den Flamländska Teckenspråkstolkföreningen. De arrangerade även den efterföljande konferensen med temat "MIND TRICKS - Our brain is the limit - cognitive processes in sign language interpreting", något som de gjorde med den äran.

Det mest fantastiska i år skulle man kunna säga var att det var fler svenskar på plats än vad det varit på mycket länge. Oerhört glädjande och jag tycker att det signalerar hopp inför framtiden! Förhoppningsvis innebär det att fler av oss kommer delta på dessa givande konferenser.

Det är svårt att veta vad en person som får sitt exemplar av Tolktrycket i sin hand vill få sammanfattat från årsmötet då det är så olika saker som är viktiga för oss som individer. Därför kommer jag bara sammanfatta dagen lite kort och uppmanar er som vill veta mer att kontakta styrelsen för att få ta del av protokollet (som jag själv skulle beskriva som intressant läsning men dock i skrivande stund tyvärr ännu inte är underskrivet och utskickat till respektive länder). Som sig bör inleddes dagen med att ordförande, Peter Llewellyn-Jones i det här fallet, hälsade alla välkomna. Han meddelade att efsli glädjande fått en ny medlem, HART (Island) och att en styrelsemedlem tyvärr blivit nödgad att ta en tillfällig paus på grund av hälsoskäl, och om hon inte kommer återvända till sin post överväger styrelsen att adjungera någon platsen, för att de ska få hjälp i det fortsatta styrelsearbetet.

En av dagens mer viktiga åhörare Ms Alba Prieto González, (Europeiska Kommissionen) fick möjlighet att förklara lite om sitt arbete och hur det är tänkt att hon ska samarbeta med efsli.

Två partnerskapsöverenskommelser skrevs på under årsmötet. Ett mellan WASLI och efsli och det andra mellan EUDY och efsli.

Tack vare bidrag från den fond (Special Attendance Fond, SAF) som skapats för att möjliggöra för tolkar från mindre rika länder att delta kunde i år sju personer delta. Två från Polen, tre från Serbien och två från Kroatien - väldigt glädjande! Ett dop genomfördes egentligen också skulle man kunna säga då delegater och andra deltagande i konferensen tog med sig gåvor till priser i det årliga lotteriet (raffle). Detta hålls till förmån för SAF och utgör den största inkomsten för verksamheten och blir den största delen i fonden, SAF + RAFFLE blev SAFFLE.

I kulisserna hörde jag även Oliver Pouliot, sammankallande i efsli:s Research Fund (eRF), prata om att det vore önskvärt att se över om inte lotteriintäkterna kunde delas på något sätt så att medel kunde gå till fonden för forskning. Det återstår att se om namnet SAFFLE håller i sig mer än ett år och förblir en "kassako" för SAF, eller om de lägger till en knorr med forskning före eller efter i namnet och delar på slantarna. Det är två viktiga fonder och de kämpar hela tiden med nya sätt att öka på sina potter.

Den grupp döva tolkar som sammanträdde dagarna innan årsmötet, Deaf Interpreters Network (eDI), lade fram en motion som röstades ned, men med stöd för omformulering och nya tag nästa år. Detta för att den var ganska komplex och kräver olika saker i olika länder, samt att det inte var något som representanterna på plats ansåg sig kunna besluta om utan att ha fått diskutera det på hemmaplan först. Då den till stora delar innefattar utbildning för döva tolkar har jag samtalat med Maya Rohdell som sedan den 19 maj i år är projektledare för SDR:s & FSDB:s projekt "Utbildning för döva översättare och tolkar - en förstudie", som har stöd av STTF, Talför och Tolkledarna. Resultaten från de enkäter och intervjuer som gjorts för att samla in information om gruppen döva tolkar och översättare kommer presenteras på Stockholms Universitet den 28 november.

Text: **Camilla Eurenus**

”Det behövs en förändring”

Detta reportage är en sammanställning av Visions nätverksträff för teckenspråkstolkar, 16-17 oktober i Stockholm 2014.

Den 16-17 oktober sammanträdde teckenspråks- och dövblindtolkar och skrivtolkar från hela Sverige i ett nätverkssammanträde på Vision i centrala Stockholm. Under två dagar diskuterade vi många stora frågor som berör arbetsmarknaden för tolkarna. Nätverket utgick från enkätsvaren som tidigare publicerats och utkommit som rapport. Bekanta problem för teckenspråks- och dövblindtolkar och skrivtolkar lyftes för att kunna kartlägga framtida behov. Tillsammans diskuterades vilka förbättringar och åtgärder som behövs för att säkerställa god kvalitet, en god arbetsmiljö och övriga krav som bör uppfyllas.

Tolkskaran bestod av totalt 15 representanter, både landstingsanställda, bolagsanställda, egna företagare, frilansande teckenspråkstolkar och skrivtolkar. Ordförande för Sveriges Teckenspråkstolkars förening var inbjuden som bollplank. Från Vision deltog Anneli Hagberg, välfärdspolitisk strateg, under delar av dagarna. Efter en kortare presentation av alla mötesdeltagare påbörjades diskussioner om hur arbetet ska fortlöpa. Under torsdagen ägnades tiden till att gå igenom vilka frågor som är viktiga att jobba med och på vilket sätt nätverket bör jobba för att uppnå dessa frågor. I ett lönepolitiskt plattformsmöte med Kjell Svahn besvarades många frågor. Kjell Svahn jobbar som ombudsman på Vision med ansvar för avtalen med Almega och KFO, samt löne- och organisationspolitik. För att komma vidare med en del av frågorna diskuterades en eventuell träff med dessa intressenter: Stockholms Läns Landsting (SLL), Talför (Tolkcentralerna i Sverige), Tolkledarna (Tolkbolag), Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Hörselskadades Riksförbund (HRF) och Tolktjänstutredningen.

Fredagen inleddes med ett möte med Tolktjänstutredningen, Jonas Gumbel, utredare och handläggare. Med sig hade Jonas två medarbetare. Detta var ett möte som Nätverket tagit initiativ till för att åter få möjlighet att framföra

tolkperspektivet till utredningen. Nätverket började med en historisk tillbakablick på yrket för att sedan fokusera mer på dagsaktuella problem.

STTF betonade bristen på delaktighet i tolktjänstutredningen vilket även nätverket tidigare påtalat till utredningen.

Nätverkets deltagare påtalade att det inte har tagits hänsyn till det absolut grundläggande och essentiella som vi tolkar utför i vår profession, och att kunskap fortfarande saknas hos Socialdepartementet. Diskussionerna gav uttryck för tolkarnas missnöje med hur ärendet skötts. En otålighet i yrket har vuxit sig stark.

- Ni har inte ens låtit oss delta i diskussionerna även om vi flera gånger påtalat att vi finns här som stöd för denna utredning. Det är ju faktiskt OSS den handlar om, sa Evelina Alenäs, ordförande för STTF. Ni måste börja lyssna på oss!

» Ni har inte ens låtit oss delta i diskussionerna även om vi flera gånger påtalat att vi finns här som stöd för denna utredning «

Socialdepartementet tog del av de åsikter som framfördes och antecknade. Jonas Gumbel visade en powerpointpresentation av det arbete som utförts kring tolktjänstutredningen. Så här löd första rubriken: ”Tolktjänst - En arbetsgruppsledd översyn av tolktjänst för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med blindhet, på vissa samhällsområden.” Paragrafer kring en

samlad administration, eventuell IT-effektivisering av tolkservice för språk- och tillgänglighetsperspektiv, samt förslag på en ny lag om tolktjänst för döva och hörselskadade kan komma att lämnas.

Efter detta föredrag hölls en workshop där Jonas Gumbel ville ta del av förslag på hur tolkverksamheten ser ut och förbättringar. Gruppvis fick vi berätta hur en tolks vardag kan se ut, vilka problem som kan uppstå och med förslag till lösningar för en mer ändamålsenlig effektivisering.

Summa summarum finns ett behov av stora förändringar, och teckenspråks- och dövblindtolkar samt skrivtolkar kan inte längre förbises.

Text och bild: **Hannadi El Assir**

Ny regering - nya möjligheter för tolkverksamheten?

Sverige har fått en ny regering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Eftersom dessa partier inte har egen majoritet i riksdagen tvingas man söka stöd av andra partier för att få igenom sin politik. Detta förhållande gällde även den förra alliansregeringen.

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet är däremot tillsammans större än Folkpartiet, Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna. Sverigedemokraterna är med sina 13 procent riksdagens 3:e största parti och får en vågmästarroll. De kan alltså i praktiken välja vilken sida de vill stödja i riksdagen. Både de rödgröna partierna och allianspartierna har detta till trots sagt att de vill hålla Sverigedemokraterna utanför makt och inflytande. Framtiden får utvisa hur det kan komma att fungera.

Hur kommer nu allt detta att påverka oss tolkar? (S), (Mp) och (V) har tillsammans gjort en överenskommelse som de kallar "Vår gemensamma syn på vinster i välfärden". I skrivande stund vet vi inte om denna överenskommelse kommer att få godkänt i riksdagen. Överenskommelsen beskriver framförallt hur man ser på skola, vård och omsorgsverksamhet, samt flyktingmottagande och HVB-hem. Den säger ingenting specifikt om tolkverksamheten. Så här säger de generellt om hur de vill att välfärden skall bedrivas: "Välfärdens inklusive skolans, verksamheter är ingen marknad. Vi är inte konsumenter i förhållande till välfärden, vi är medborgare. Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet har en samsyn om detta. Vi anser att

skattemedel ska användas till just den verksamhet de är avsedda för och att överskott som huvudregel ska återinvesteras i verksamheten." Om man driver ett privat bolag i välfärdssektorn skall man kunna påvisa att man inte drivs av vinstintresse. (Hur ska det gå till och var går gränsen?) Min tolkning av detta är ändå att man i första hand vill få riskkapitalbolag att avstå från att engagera sig i välfärdssektorn. Det behöver alltså inte få några större konsekvenser för privat

tolkverksamhet. Om man har satt in eget kapital i sitt "(tolk)välfärdsbolag" gäller följande enligt överenskommelsen.

"Privat insatt kapital och låg ränta på detsamma behöver inte återinvesteras. Om ägare till verksamheter fortsätter att av skattemedlen ta ut stora vinster, trots de nya regler som aviseras i denna överenskommelse, är vi beredda att gå vidare med ytterligare åtgärder" För att åstadkomma ett annat synsätt på välfärden vill man tillsätta en utredning. Så här ser direktiven ut:

- "Utredningen ska överväga införandet av en syftesparagraf i bolagsordning eller andra styrande urkunder, med

innebörden att verksamheten är syftet, inte att dela ut vinst till ägarna. Det ska utredas hur en extern instans eller ytterligare lagändringar kan säkerställa att syftet efterlevs.

- Utredningen ska undersöka hur SVB, eller andra nya bolagsformer, bör användas i välfärden i förhållande till det nya regelverket.

- Utredningen ska överväga bemanningskrav. I välfärden är lönekostnader den enskilt största utgiftsposten. Att dra ned på antalet anställda är därmed ett av de lättaste sätten att hålla nere kostnaderna. På så sätt skapar vinstsyftet starka drivkrafter att hålla nere på kvaliteten i välfärdsverksamheter. Ett bemanningskrav som reglerar att privata aktörer inte kan dra ned på personal täthet eller personalkostnader kommer att starkt begränsa möjligheterna att göra vinst inom välfärden.

- Utredningen ska undersöka en ny styrning i välfärden efter New Public Management. Välfärdsprofessionernas kunnande och yrkesetik ska bli vägledande. Utredningen ska utveckla en nationell strategi för idéburen välfärd. Icke-kommersiella aktörer ska få möjlighet att växa och utvecklas. Deras självständighet ska värnas."

- Tillståndsprövning av alla aktörer inom välfärden ska utredas, liksom på vilket sättovanstående krav kan kopplas till denna tillståndsprövning. En sådan prövning ska ske på ett rättssäkert sätt.

- Utredningen ska föreslå konsekvensändringar gällande LOV utifrån det ändrade regelverket.

- Kommunallagen anger idag att en kommun inte får gynna enskild person eller företag. Det finns dock flera exempel på att när en kommun ändå genomfört en försäljning till underpris eller på annat felaktigt sätt så får det

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överprövning av upphandlingen för Bildtelefoni

inte tillräckliga konsekvenser. Utredningen ska se över dagens lagstiftning för att säkerställa att kommunen i sådana fall får tillbaka de förlorade skattepengarna.”

Om jag ödmjukt skall försöka mig på att överföra allt detta till vår(tolk)vardag så tror jag inte huvudproblemet är storleken på privata tolkbolags eventuella vinster. Fokus kommer sannolikt att ligga på hur tolktjänsten kan upphandlas på ett vettigare sätt i framtiden. (Det är min förhoppning i alla fall.) Kan vi rent av helt få slippa upphandlingar? Ska vi ha en tolkpeng istället? Under rubriken Upphandling och kollektivavtal hittar man denna formulering:

”De nya EU-direktiven om upphandling ger ett större handlingsutrymme för medlemsstaterna att uppställa krav på kollektivavtal samt ta miljö och sociala hänsyn vid offentliga kontrakt.”

Vad betyder det rent konkret?

Något som jag personligen ser som väldigt positivt är att regeringen vill att offentlighetsprincipen skall gälla oavsett om man har en privat eller offentlig arbetsgivare. De vill även att meddelarfrihet och meddelarskydd skall råda. Det innebär att man som anställd skall kunna anmäla eventuella missförhållanden utan risk för repressalier. Även detta skall förstås utredas...

Utredningen för allt ovanstående skall tillsättas i januari 2015 och de skall lämna förslag i mars 2016.

Ej att förglömma så har vi först tolktjänstutredningen som skall presentera något slags förslag under maj 2015.

Det blir mycket utredningsarbete framöver (igen) och det väntar knappast några dramatiska förändringar av tolkverksamheten runt hörnet i varken den ena eller andra riktningen.

Text och bild: **Ivar Wästhed**

Kostnaden för alla juridiska turer uppgår nu till 807 000 kr i arvoden till externa jurister. Oppositionsråd Ola Karlsson (M) är kritisk. ”- Jag måste säga att jag är förvånad att man lagt så mycket pengar på det.” Han vill utreda möjligheten att hitta en organisationsstruktur som är förenlig med kommunlagens lokaliseringsprincip*. Driften kan skötas via ett kommunförbund eller ett bolag menar han.

Per Cronhult från tankesmedjan ”Den nya välfärden” är också kritisk till att Landstinget i Örebro är den enda som kan utföra tjänsten. – ”De vill gärna förmedla det, men det är fullständigt fel. Det finns företag som kan göra detta” Marie- Louise Fransson (S), ordförande i landstingsstyrelsen anser att tjänsten skall drivas i samhällets regi och att landstinget gör rätt som tar striden. Hon menar också att politikerna i landstinget varit överens om detta. ”- Tusentals personer skulle bli utan en viktig tjänst om vi inte skulle driva den här frågan.” Landstinget har fortfarande ett avtal med PTS (Post- och Telestyrelsen) och kommer att fortsätta att driva tjänsten tills avtalet går ut 2016. Under tiden rullar de juridiska turerna vidare. Nästa år kommer en ny patientlag som innebär att landstingens patienter kan söka vård i vilket landsting som helst. Örebro läns landsting vill få det rättsligt prövat, om denna

lagändring kan leda till att bildtelefoniservicen kan vara en nationell tjänst.

*Källa: Nerikes Allehanda 15/10
2014*

Kommentar

Hur en fri marknad hade klarat att driva bildtelefonitolkning i Sverige kan man bara spekulera i (än så länge). I USA fungerar det i alla fall inget vidare. Där finns inte ens krav på att utbildade tolkar ska bemanna tjänsten. När ”tolken” svarar i bildtelefoni-tjänsten så har den döva tolkanvändaren redan ringt upp dit vederbörande vill ringa. ”Tolken” vet alltså inte i förväg vart samtalet har hamnat. Detta verkar förstås absurt, men det handlar faktiskt bara om att tid är pengar. Om ”tolken” skall få en förförståelse av samtalet går det med amerikansk logik åt onödig tidsspilla som istället kan användas till att trycka in flera samtal i systemet. Detta eftersom det går snabbare när den döva tolkanvändaren ringer upp själv. När det gäller vissa andra viktiga samhällsfunktioner t.ex. polis, militär och brandförsvaret råder det enighet bland alla partier om de skall drivas i samhällelig regi. Dit hör även bildtelefoni enligt min mening.

Text: **Ivar Wästhed**

**Lokaliseringsprincipen innebär i det här fallet att bildtelefoni endast får erbjudas till Örebros länsinnevärdare*

Ännu en liten jämförelse om pengar...

Jag spenderade 10 år av mitt yrkesliv på Tolkcentralen i Vänersborg mellan 1993 och 2003. Nu har det hunnit bli drygt 11 år på Örebro Tolkcentral – så någon hoppjerka är man alltså inte.

Ett av många spännande uppdrag under dessa år var de tolkuppdrag vi hade på SAAB i grannstaden Trollhättan. Under dessa år sjöd fabriken av liv och framtidstro. GM (General Motors) gick in som delägare i bolaget 1990 och blev år 2000 ensam

ägare. Stora summor investerades. Jag minns särskilt när de byggde ett nytt måleri på fabriksområdet för att effektivisera lackeringen av bilarna. Det kostade svindlande 1 miljard kronor!

Då ska man komma ihåg att även vid den här tiden var Saab en av världens minsta serietillverkare av bilar. Denna, i mina ögon, stora investering var alltså "peanuts" i ett bilbyggarsammanhang! Under dessa år fanns många döva på fabriken. De flesta jobbade i produktionen men det fanns även några döva på tjänstemannasidan. Givetvis körde jag själv SAAB under dessa år med stolthet! För mig som bilintresserad var det väldigt kul att få komma till SAAB och få viss insyn i allt

från produktion till teknisk utveckling. Det kunde förstås vara väldigt klurigt att tolka ibland.

År 2008 kom finanskrisen och GM bestämde sig under stor vända att sälja SAAB till en litet holländskt sportbilsföretag vid namn Spyker. Egentligen ville man bara lägga ner och bomma igen fabriken. Så blev det inte! Protesterna mot en nedläggning växte lavinartat och SAAB-älskare över hela världen protesterade mot GM:s planer.

» För mig som bilintresserad var det väldigt kul att få komma till SAAB och få viss insyn i allt från produktion till teknisk utveckling. Det kunde förstås vara väldigt klurigt att tolka ibland «

Steven Wade, en jurist från Tasmanien drev fan-siten SAABS UNITED och fick en nyckelroll i att samordna protestaktionerna. GM fick slutligen ge med sig. Tyvärr blev försäljningen inte så lyckad. Det nya bolaget Spyker nådde inte sina säljmål och SAAB gick i konkurs i december 2011 under en lång och plågsam process, där ägaren Victor Muller desperat försökte rädda bolaget. Åklagare misstänker nu i efterhand att svarta pengar pumpats in och flera brottsutredningar pågår fortfarande.

Nevs (National electric vehicle) blev det bolag som köpte SAAB:s konkursbo 2012 och planen var att börja tillverka eldrivna SAAB-bilar. Nu har även den nya ägaren hamnat i ekonomiska

svårigheter och företaget befinner sig i rekonstruktion. Det innebär att staten betalar de ca 300 anställdas löner under rekonstruktionstiden. Staten kommer sammanlagt att betala ut 150 miljoner (50 miljoner per månad enligt tidningen TTELA.). Kan detta vara en bra ide? Det är mycket skattepengar men jag tycker det är värt risken. De nya ägarna har ett gott rykte och bedöms vara seriösa. Elbilar kommer i framtiden att vara ett alternativ, främst för de som bor i städer. Att Sverige åter får två fordonstillverkare är bra både för regionen och nationen. Över 3000 arbetstillfällen försvann vid SAAB-konkursen som hittills är den största konkursen i landet någonsin. Nevs hoppas på att få in nya ägare som kan driva SAAB vidare. Om allt går i lås kommer bolaget i framtiden att få flera anställda än man har idag. Det finns planer på att även bygga konventionella bilar.

Vad har nu allt det här att göra med tolkverksamheten? Jo, de 150 miljoner som staten betalar de 300 Nevs-anställda i lön under rekonstruktionstiden (tre månader) är hälften av vad hela tolkverksamheten kostar per år, enligt Tolktjänstutredningen. Problemet är således inte att vår tolkverksamhet är för dyr. Problemet är att den är alldeles för billig!

Text: **Ivar Wästhed**

Kärv arbetsmarknad för unga

Redan för 10 år sedan såg vi tendenserna till den allt kärvare tolkarbetsmarknad som råder i dagens tolksverige. Missa inte den historiska artikeln i detta nummer av TT! Som om detta elände inte skulle vara nog, så är arbetsmarknaden generellt för unga mycket hård i vårt avlånga land. Låt oss nu hoppas att botten är nådd och att vi kan se en vändning till det bättre!

Under rubriken "Mina villkor" har SVT:s program Uppdrag granskning gjort flera reportage om ungas tuffa villkor på arbetsmarknaden. Jag ska ta upp två konkreta exempel från UG:s reportage.

Först ut är ett exempel från restaurangbranschen där Jannike Åberg erbjöds en "behovsanställning" på Grekiska kolgrillen i Umeå i fjol. Så här berättar hon: "I kontraktet utlovades inte några fasta, eller regelbundna, timmar. Lönen var 90 kronor i timmen, och det saknades ersättning för OB eller övertid. Men avtalet gjorde samtidigt den anställde ansvarig för att betala eventuella straffavgifter, eller böter från myndigheter om hygien-, miljö- eller larmrutiner hade försumrats. Dessutom skulle det kosta sex månadslöner om man pratade med någon om det som ansågs hemligt, vilket enligt avtalet kunde vara nästan vad som helst.

– Det enda som jag tänker på, som fastnar i min hjärna är "Vad är det som är så himla hemligt?", säger Jannike Åberg."

Nästa exempel kommer från området butik- och handel, där UG har undersökt möjligheten för timanställda att kunna jobba åt konkurrerande bolag. Frågan ställdes först till Ica Maxi Högsbo i Göteborg och reportrarna utgav sig för att vara studenter. Jag har själv arbetat i butik och blir förstas både upprörd och bedrövad över hur det uppenbarligen kan gå till.

"Om man får liksom några timmar hos er i veckan. Kan man jobba då, typ hos Coop eller Willys?"

– Det går inte så bra vet du, om sanningen ska fram, säger personalchefen för Icabutiken.

Varför då?

– Att jobba hos konkurrent? Nej, det accepterar vi inte, sen så är det såhär också, det är lite svårt att kombinera två jobb. För att ofta är det så att när man behövs på det ena stället så behövs man på det andra stället också, men framförallt inte om det är en konkurrent"

Även butikerna Coop och Willys har haft liknande inställning när de blivit kontaktade i samma ärende.

Anne- Maj Lindblom på fackförbundet Handels är mycket kritisk:

"Självklart ser vi det som att man ska kunna jobba i ett konkurrerande företag. För det är helt enkelt så att om jag inte kan få tillräckligt med timmar hos den ordinarie arbetsgivaren. Ja, då måste jag helt enkelt söka mig någon annanstans, säger Anne-Maj Lindblom"

När sedan UG med reportrar konfronterar butikskedjorna med dessa åsikter, så backar samtliga. Coop lovar att kontakta alla sina 700 butiker för att klargöra vad som gäller.

Slutsatsen blir alltså att det är tillåtet att ha en timanställning vid konkurrerande bolag inom butik och handel. Både rimligt och logiskt tycker jag.

Detta är som sagt bara två exempel på vad som förekommer på svensk arbetsmarknad år 2014. Viktigt i detta sammanhang är att vice VD från Svensk näringsliv, Christer Ågren och LO:s (Lands-Organisationens) ordförande Karl Petter Thorwaldsson är överens om att ovanstående beteende inte hör hemma på svensk arbetsmarknad. Vidare menar Thorwaldsson att det dessutom finns fem exempel på lagbrott i dessa olika reportage.

Text och bild: **Ivar Wästhed**

Källa: *Uppdrag Granskning SVT*

Webbtolkning

» Hur ska man tänka när någon använder metaforer och kan vi komma överens om att vi tecknar si eller så? Det finns ingen att komma överens med, förutom varandra. Bristen på samarbete med en tolkanvändare får vi försöka komma runt genom att prata desto mer med varandra «

» Vi försöker att hitta balansen mellan att vara tv-mässiga utan att det blir för störande för det språkliga intrycket «

Sedan några år tillbaka har Tolkcentralen i Örebro jobbat med webbtolkning. Detta är en väldigt liten del av allt det arbete som pågår, men när många andra uppdrag som utförs sker bakom stängda dörrar är det här öppet för alla och envar att ta del av. Det är ju, så att säga, det som är poängen – att göra fler arenor tillgängliga.

Det som tolkas är allt från lokala, politiska sammanträden såsom kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige, till myndighetsevent och tv-program. Det är därför en ganska stor grupp som jobbar med denna typ av tolkning. Att tolka ett kommunfullmäktigemöte in i en kamera skiljer sig definitivt från att tolka med en ”riktig person” som mottagare. Vi vet ju ingenting om vem som eventuellt tittar. Hur ska man tänka när någon använder metaforer och kan vi komma överens om att vi tecknar si eller så? Det finns ingen att komma överens med, förutom varandra. Bristen på samarbete med en tolkanvändare får vi försöka komma runt genom att prata desto mer med varandra.

Kanske är någon nyfiken på hur det kan vara att tolka för tv. Innan programmet startar har vi tid på oss för förberedelse. Under den tiden ska vi hinna titta på programmet och göra oss i ordning med smink, hår och kläder. Ibland hinner man se programmet en gång, ibland två, och alla har olika sätt att jobba med förberedelsen. Det är mycket att tänka på; namn eller persontecken, vem säger vad, hur stavas egentligen det där franska uttrycket som återkommer flera gånger, och hinner jag säga alla ingredienser som de radar upp i snabb följd? Samtidigt vet vi att det är viktigt att få med så mycket av karaktärerna som möjligt eftersom man missar det när man tittar på tolken. Det är en stor och rolig utmaning!

En klurig del av tolkningen för vissa webbtolkningar är naturligtvis reklamen som man inte kan förbereda på samma sätt. Det enda vi kan göra är att utgå från förra veckans reklamer och hålla koll på de som vi vet kommer med något nytt varje vecka, men vi vet aldrig vilka reklamslag som

kommer att dyka upp under sändningen.

För att kunna piffa oss har vi en fantastiskt fin sminkloge. För smink behövs, och man måste känna sig åtminstone lite bekväm med det. Sminket är inte bara till för att undvika blanka pannor, utan för att ansiktsdrag måste förstärkas om de överhuvudtaget ska synas. Externa beställare vill också att vi ska se lite ”roliga” ut, inte för tråkiga och neutrala. Det blev vi varse när Tolkcentralen köpte in några enfärgade, likadana koftor för att det skulle se enhetligt ut - inte ALLS vad beställaren hade tänkt sig! Så lite lockar i håret, en fin topp eller blus och gärna något litet smycke. Som man får man också tänka till lite, försöka få till lite variation. Vi försöker att hitta balansen mellan att vara tv-mässiga utan att det blir för störande för det språkliga intrycket.

Det finns självklart andra rent praktiska saker att tänka på. Hur blir det när en lång och en kort jobbar ihop? Ibland står vi på pallar, ibland får man ta av sig skorna för att göra sig så kort som möjligt. Små saker som man kanske inte tänker på i vanliga fall. OCH viktigast av allt – att aldrig ha grönt på sig! Då försvinner kroppen i bild och eftersom chroma-keyväggen också är grön.

Det känns självklart nervöst för alla innan man ställer sig framför kameran för första gången, oavsett vad det är som ska tolkas. Att veta att det man gör, som inte går att ångra, kommer att finnas kvar för överskådlig framtid är läskigt - så ett stort mått mod krävs. Man upptäcker också snart att det är en sak att bestämma något innan sändning och en helt annan sak att stå framför kameran. Helt plötsligt kanske man gör det vi kom överens om att absolut inte göra. Det finns därför en hel del bloopers som vi får skratta åt i efterhand. Vi får bjuda på det, för det är otroligt roliga uppdrag! Det är en förmån att få se sin egen tolkning i efterhand, en unik möjlighet att utvecklas och spännande att få vara med och tillgängliggöra vårt samhälle.

Text: **Lovisa Björk, Karin Hattne, Lina Hellström och Eva Håkansson**

Under våren 2014 genomförde Tolkverksamheten i Västra Götaland en förändring för de frilansande tolkarna i regionen. Detta innebar att dessa gick från att vara arvoderade till att bli timanställda. Exakt hur och när allt skedde är en ganska teknisk historia med många delar och många personer inblandade.

Men.
Förändringen har lett till att flera tolkar valt att lämna yrket och regionen.

Tolktrycket berättar här historien om hur en tolkverksamhet sakta men säkert håller på att förlora sina frilansande tolkar.

Frilanstolkar lämnar Västra Götalandsregionen

I månadsskiftet januari/februari 2014 fick ett 35-tal frilansande tolkar i VG-regionen ett brev från Tolkverksamheten som meddelade att det gällande arvodesavtalet sades upp fr o m den 1e maj. Skälet till uppsägningen var att Konkurrensverket haft synpunkter på hur verksamheten använt sig av arvoderade tolkar och tolkföretag. Bland frilanstolkarna spred sig en oro över framtiden men också en ilska över hur beslutet presenterats. -Ett opersonligt brev damp ner som en bomb. Och ingen av cheferna hade några svar när man ringde dem, berättar en av tolkarna.

Gör ni detta på heltid?

Den 19e mars hölls ett välbesökt informationsmöte på Clarion Post Hotel i Göteborg. Närvarande var dåvarande verksamhetschef, två enhetschefer, två representanter från förvaltningens personalavdelning och drygt tjugo frilanstolkar. På mötet presenterades dels bakgrunden till beslutet om uppsägning, dels ett erbjudande om sk. Intermittent timanställning. När siffrorna och villkoren för timanställningen visades upp för de samlade blev förvåningen och upprördheten stor.

Frilans = att arbeta på uppdragsbasis utan fast anställning

Arvoderad = att arbeta för arvode. Kan slarvigt jämföras med att arbeta som egenföretagare utan att ha företag.

Intermittent timanställd = En form av allmän visstidsanställning. Den anställde jobbar på timmar och får timlön. Är inte garanterad några timmar och kan tacka nej till de timmar som erbjuds.

-Det var rent ut sagt ett skitbud dom kom med. Enligt det förslag som presenterades skulle min årsinkomst ganska precis halveras, berättar en av de närvarande tolkarna. Även ledningen verkade förvånad över de starka reaktionerna. Man förklarade att en timanställning inte skall ses som en heltidssysselsättning utan som just en timanställning. Efter en snabb handuppräckning som visade att i princip alla närvarande tolkar hade tolkning som heltids-sysselsättning (några med VG-regionen som enda uppdragsgivare) reagerade verksamhetens representanter med förvåning.

Frilans är ett sätt att arbeta

I Västra Götalandsregionen blev ca 35

frilanstolkar berörda av uppsägningen. Som frilansande tolk arbetar man under helt andra villkor än fastanställda. En frilansande tolk arbetar på uppdrag och får betalt per uppdrag. En fastanställd tolk får betalt per månad och utför sedan ett visst antal uppdrag under den månaden. Eftersom inga tolkar utför konkret tolkning åtta timmar om dagen, fem dagar i veckan innebär det att frilanstolkar behöver ha ett annat ersättningssystem för att få ihop en månadslön som man kan leva på. Vissa har ibland tyckt att arvoden till frilanstolkarna har varit väldigt förmånliga eftersom timarvodet varit bra mycket högre än motsvarande timlön för en fastanställd. Ovanpå det har man dessutom fått ersättning för restid och rese-ersättning för resa med

egen bil eller annat färdmedel. Men man får inte glömma bort att frilanstolkar inte har många av de saker som fastanställda har. T ex har man inte någon betald semester eller någon inkomst överhuvudtaget under de perioder när det inte finns några tolkjobb. Istället behöver man som frilans jobba in denna inkomst under de perioder på året då det finns jobb. En annan skillnad som många glömmar bort handlar om att frilanstolkar tvingas vara tillgängliga för arbete långt mycket mer än 40 timmar i veckan. Särskilt kvällar och helger är viktiga för frilanstolkar eftersom det är relativt få jobb dagtid. En frilanstolk som är tillgänglig måndag till fredag mellan åtta till fem kan inte leva på sin inkomst. Det handlar om betydligt mer tid man behöver vara tillgänglig, dvs tid man inte kan kalla ledig tid som man förfogar över själv.

Ett nytt förslag

En tid efter mötet på Clarion Post Hotel återkom verksamheten med ett förändrat erbjudande om intermittent visstidsanställning. Avtalet innebar en tydlig förbättring jämfört med det första avtal som orsakat så mycket upprördhet. Tolkar i Väst (TiV), en undergrupp till STTF, kallade till ett flertal möten med sina medlemmar. Dessa satte sig att räkna på vad det nya avtalet skulle innebära för frilansskåren. Genom att sammanställa de tolkade och resta timmar man fått betalt för föregående år (med det gamla arvodesavtalet) och istället räkna utifrån det nya avtalet fick man en ganska tydlig bild av försämrade villkor även med detta avtal. Det är svårt att göra en rättvis jämförelse mellan de två avtalen, eftersom de skiljer sig åt i grunden. Den intermittenta timanställningen utgår t ex från timlönen på en individuellt förhandlad månadslön. Men grovt räknat visade det sig att TiV:s medlemmar skulle sänka sin årsinkomst med ca 6-10% om man jobbade och reste exakt samma

timmar som föregående år. Värst drabbade var de tolkar som bodde på landsbygden pga ändrade regler kring reseersättning.

-Dom vill verkligen inte ha oss kvar! Det är min bild berättar en av regionens frilanstolkar.

Oro och besvikelse

Tolktrycket har under hösten varit i kontakt med ett stort antal av de berörda tolkarna. Oron och besvikelsen är stor.

-Det var inte längesedan vi aktivt valde att stå på tolkcentralens lista för vardagsuppdrag. Vi var många som medvetet valde just så. Jag vill helst jobba för en offentlig verksamhet, men det är inte hållbart längre. Det känns inte bra att bli behandlad såhär när vi faktiskt valt bort andra uppdragsgivare till förmån för tolkcentralen, berättar en av tolkarna.

När arvodesavtalet gick ut hade de flesta av tolkarna valt att skriva på den intermittenta timanställningen, men besvikelsen går inte att ta miste på.

-Jag tror jag måste komma på något

» *En frilanstolk som är tillgänglig måndag till fredag mellan åtta till fem kan inte leva på sin inkomst* «

annat att göra, men egentligen vill jag inte för jag älskar ju det här jobbet, säger en av dessa. Av de 35 tolkar som fick erbjudande om att bli intermittent timanställda har drygt tio stycken slutat ta uppdrag direkt från tolkverksamheten. Ungefär hälften av dessa har helt gått över till att ta uppdrag för de privata företagen i regionen. Fem personer har lämnat tolkyrket i Västra Götaland helt och hållet. Antingen har man börjat läsa till något annat eller så har man helt enkelt flyttat för att arbeta som tolk någon annanstans i landet.

-Jag lämnade regionen eftersom det inte var ett alternativ för mig att

Frilans är ett sätt att jobba

-Det här kommer att leda till att jag tvingas sluta är jag rädd, säger Annika Peterson som har fått betydligt lägre månadslön efter att ha tackat ja till timanställningen hos VG-regionen. Tidigare kunde hon jobba in lön under intensiva perioder för att täcka upp för de månader då hon som tolk har få eller inga uppdrag. Flera yrkesgrupper har frilansare som ett sätt att jobba inom yrket. Ca 70% av tolkcentralerna i Sverige har någon form av frilansverksamhet för teckenspråkstolkar.

-Men man kan inte frilansa som timanställd, säger Annika. Hon oroar sig över utvecklingen där allt fler tolkar tvingas söka sig till företagen för sin utkomst. Tidigare sökte sig nyutexaminerade tolkar till tolkcentralerna där man kunde få börja som ny och oerfaren för att i lagom takt lära sig yrket. Som nyutbildad frilans för de privata företagen tror hon det kommer bli svårare att utvecklas i sin takt p.g.a konkurrensen med priser som styr valen. Hon befarar också att omsättningen bland timanställda kommer att vara stor framöver eftersom det inte går att leva på en timanställning för de flesta.

jobba kvar, berättar en av dessa. Huruvida dessa drygt tio tolkar valt att stå kvar på listan som intermittent timanställda hos Tolkverksamheten eller valt att säga upp sig är fortfarande oklart.

Ingen åtgärd planerad

Inför beslutet att säga upp arvodesavtalet gjorde Tolkverksamheten en riskanalys. I den riskanalysen, som Tolktrycket tagit del av, görs bedömningen att det är en allvarlig risk att: "Kompetenta arvodestolkar vill ej fortsätta inom yrket – endast nyutbildade blir kvar."

Som enda åtgärd för att förhindra detta föreslår man: "erbjuda information om fördelar/förmåner att arbeta som timanställd"

Trots att såväl ledning och representanter för såväl DIK som Vision var med och skrev riskanalysen kontaktades inte någon av de berörda frilanstolkarna för att bidra med sina perspektiv. Tolkverksamheten

detta är:

"Habilitering & Hälsa lämnade vid möte i mars information till arvodestolkar om vad en intermittent anställning innebär. Villkoren för en intermittent anställning regleras i lag och kollektivavtal. Det kan konstateras att några tolkar som tidigare varit arvodestolkar inte ingått avtal om intermittent anställning med Tolkverksamheten.

Tolkverksamheten har både månadsavlönade och intermittent anställda med god kompetens. Många av dessa har lång erfarenhet i tolkyrket. Utifrån riskanalysen planerar inte Habilitering & Hälsa i dagsläget någon ytterligare åtgärd."

Osäker framtid

Frilanstolkarna i Västra Götalandsregionen är osäkra på såväl sin egen som på kårens framtid. Flera säger rakt ut att man ser sig om efter annat. Man upplever också att

Tolkverksamheten inte har kunskap om frilanstolkars yrkesvillkor och man känner sig som mindre viktig trots att man jobbat länge för verksamheten.

-Det känns som att dom hittade oss längst in i en garderob och nu vet man inte riktigt var man skall göra av oss, säger en frilanstolk.

Tolkverksamheten säger att man ser det som en kompetensförlust och tråkigt ur personalpolitisk synvinkel när tolkar lämnar, men poängterar att de tolkar som utför arbete åt tolkverksamheten håller en god kvalitet. Man säger vidare att man har behov av intermittent timanställda tolkar idag och att man kommer ha det även i framtiden.

Olika bilder och oklara svar

När Tolktrycket varit i kontakt med

Tveksam kring framtiden

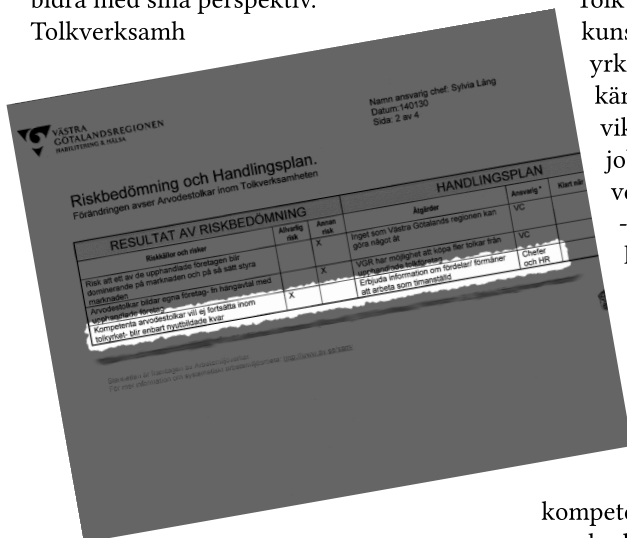

Malin Karlsson har arbetat som frilansande/arvoderad tolk för VGR sedan februari 2006. Även hon känner av förändringarna i det nya avtalet som intermittent timanställd. Hon är kritisk till hur tolkverksamheten hanterat det hela och hon är tveksam kring sin framtid som timanställd för regionen.

- Att förändringen var tvungen att ske säger jag absolut inget om. Men informationen har i mina ögon varit bristfällig från dag ett. Efter att ha gett det en chans har jag dessvärre insett att det inte fungerar ekonomiskt för min del.

Tolkar i Väst, som är en undergrupp till STTF, har samlat berättelser från 23 av de arvoderade tolkar som blev uppsagda i våras. Nästan hälften av dem jobbar inte längre för tolkverksamheten. Antingen jobbar de under tolföretag, i andra landsting eller så har de lämnat branschen helt. Tre av de timanställda tolkarna har börjat läsa till andra yrken.

- På tolkverksamhetens lista står flera av de som börjat arbeta med annat kvar. Endast en handfull har tackat nej eller sagt upp avtalet. Men det vi ser i verkligheten är en decimerad skara timanställda som jobbar i allt mindre utsträckning. Många väljer att prioritera andra arbetsgivare. På det senaste mötet med VG-regionen var vi knappt tio tolkar, berättar Malin.

eten anser att man följt de regler man har att följa och att riskanalysen gav den grund som behövdes för att ta ställning till beslutet och dess konsekvenser. Inga av de tolkar tolktrycket har varit i kontakt med känner att de saknar information om vad timanställningen innebär. Tvärtom är man oerhört kritisk till villkoren man nu arbetar under. Tolkverksamhetens kommentar till

frilanstolkar tecknas en tydlig och samstämmig bild av en yrkekår som inte mår bra. Många upplever att de trivs sämre nu än före avtalsförändringen och samtliga är oroliga för sin och sina kollegors framtid.

-Både vi och de fastanställda känner av den dåliga stämningen. Detta påverkar alla i kåren, oavsett

» *Det känns som att dom hittade oss längst in i en garderob och nu vet man inte riktigt var man skall göra av oss* «

anställningsform, säger en av de numera timanställda tolkarna. Flera tolkar har lämnat det offentliga som uppdragsgivare och vänt sig till företagen. Några tolkar har helt lämnat yrket eller regionen.

Det har varit svårt att få en lika tydlig bild av hur Tolkverksamheten ser på situationen. Den verksamhetschef som var med och fattade beslutet, men som nu gått i pension, vill inte svara på frågor vare sig på telefon eller på mejl utan hänvisar till personalavdelningen. Frilanstolkarnas närmsta chefer, två enhetschefer, vill inte ställa upp på någon telefonintervju. Istället hänvisar de till nuvarande

verksamhetschef som tillträdde ett par månader efter att det nya avtalet trätt ikraft.

Efter ett par dagar av fruktlösa försök att få till en telefonintervju med någon ansvarig chef skickar man ett gemensamt mejl underskrivet av förvaltningschef, verksamhetschef, HR-chef och enhetschefer. I detta mejl svarar man

kortfattat och formellt på Tolktryckets frågor om hur man ser på det faktum att regionen håller på att förlora sina frilanstolkar. Det är svårt att utläsa mycket mer ur dessa svar

än att processen gått korrekt till och att man tycker det är tråkigt att tolkar lämnar verksamheten.

Ingenstans går det att läsa något om hur man skall förhindra att fler frilanstolkar lämnar Tolkverksamheten i **Västra Götalandsregionen**

Text: **Stefan Coster**

Artikelförfattaren arbetar som teckenspråkstolk i Mullsjö. Han har frilansat för VG-regionen sedan 2011. Efter avtalets uppsägning har han varit anställd som intermittent timanställd men har inte tagit något jobb sedan augusti månad.

Många tolkar i regionen är missnöjda

Joachim Israelsson är kritisk till hur Västra Götalandsregionen har skött uppsägningen av arvdestolkarna. Han är kritisk till att man valde att meddela beslutet via brev istället för att t.ex. kalla till ett möte. Innan uppsägningen hade han en positiv syn och ett gott förtroende för tolkverksamheten, men efter beskedet via brev och mötet den 19e mars har han ändrat inställning.

-Det kändes som att dom inte hade någon inblick i hur vi jobbar. Min upplevelse var att verksamheten inte var mån om eller värdesatte den arbetsinsats vi utförde för deras räkning, säger Joachim.

Efter den första maj valde Joachim att bli timanställd för regionen men sökte sig mer till privata uppdragsgivare. Efter att tidigare ha jobbat ca tre helger i månaden och på olika sätt upplevt sig ställa upp för regionen har han nu i princip slutat jobba helger för VG-regionen då det helt enkelt inte lönar sig längre.

-Efter denna förändring har jag full förståelse för att många väljer att lämna verksamheten och söka sig till andra aktörer. Det märks att många tolkar i regionen är missnöjda och det skapar en negativ stämning och ett betydligt sämre arbetsklimat för alla, berättar Joachim.

"Teckenspråkstolkning i komplicerade situationer"

Tolkar i Väst och STTF bjuder in till denna intressanta föreläsning med Psykolog Christina Ericsson

Den 4 december kl 16.00-18.00

på Dövas förening Järntorget 8 i Göteborg

Alla medlemmar i STTF har fritt inträde

övrige deltagare betalar 100:-

Välkommen att anmäla dig på tiv@sttf.nu senast den 1 december

Föreläsningen är på teckenspråk och är inte tolkad

Det kommer att finnas fika till självkostnadspris

”Att få jobba med syntolkning har gjort mig till en bättre dövblindtolk”

Jenny Svarén är teckenspråkstolk på Jönköpings TC. Sedan några år tillbaka är hon också verksam som syntolk via sin arbetsgivare.

» Som teckenspråkstolk är man väldigt neutral «

» Jag skulle nästan kunna tänka mig att jobba med syntolkning på heltid «

Idag finns det på Jönköpings TC två teckenspråkstolkar med syntolkskompetens, och en tredje är under utbildning.

-Min chef tyckte att jag skulle utbilda mig till syntolk, berättar Jenny. Innan jag gick utbildningen hade jag knappt kommit i kontakt med syntolkning annat än den syntolkning vi gör när vi dövblindtolkar. Att få jobba med syntolkning har helt klart gjort mig till en bättre dövblindtolk, säger Jenny.

Nu tycker hon det är fantastiskt roligt med de syntolkningsuppdrag hon utför.

-Jag skulle nästan kunna tänka mig att jobba med syntolkning på heltid, säger hon. Jenny berättar att hon tycker det är viktigt med tillgänglig kultur och att syntolkning är ett eftersatt område på många sätt. Men mest av allt tycker hon det är otroligt kul att få jobba med.

Jämfört med andra syntolkar tror Jenny att hennes bakgrund varit en tillgång. Som teckenspråkstolk har man en uppövad simultanförmåga och en uthållighet som personer med annan bakgrund inte har lika självklart. Dessutom är man som tolk van att få ur sig något utan att behöva vända och vrida på varje ord alltför länge. -Som teckenspråkstolk är man väldigt neutral men som syntolk är det mer just min tolkning som färgar av sig.

Syntolkning innebär en hel del förberedelse. Jenny försöker se en teaterföreställning två gånger innan själva tolkningen. Tyvärr är det inte alltid möjligt när det gäller turnerande föreställningar eller

Jenny Svarén på Jönköpings TC

föreställningar som kanske bara visas två gånger. Då får man nöja sig med att bara se föreställningen en gång eller, i värsta fall, bara se genrepet. För det har hittills enbart blivit teatertolkningar för Jennys del.

-Det är stadens kulturhus som beställer oss och köper tjänsten av tolkcentralen. Än så länge har det inte kommit någon beställning på någon filmvisning, berättar Jenny.

Text och foto: **Stefan Coster**

TVÅ UTVECKLINGSLEDARE SLÅR SINA KLOKA HUVUDEN IHOP

Är det sant, har ni anställda på er arbetsplats om jobbar med fortbildning? Två dessutom!
Vi har träffat många tolkar ute i Sverige, i olika verksamheter och alla säger samma sak – vad förstklassigt att ha anställda utvecklingsledare som bara grottar ner sig i fortbildningar och jobbar med kvalitetsarbete, fångar upp behov i personalgruppen, både på den administrativa sidan och bland tolkarna. Och ja, vi två utvecklingsledare på Tolkcentralen i Örebro kan bara hålla med. Vi tycker att det är en enorm styrka i vårt systematiska kvalitetsutvecklingsarbete.

Vi är nyligen tillsatta två stycken, 75% plus 25%, och vårt fokus för närvarande är just närvaro och medvetenhet. Vi tror nämligen att för att kunna veta vart vi ska ta vägen i vår utveckling som tolkar eller administrativ personal, såsom samordnare eller personal i vår kundtjänst, bör vi först vara medvetna om var vi står idag. Vad våra styrkor och svagheter är rent tolktekniskt, men likväl att vara medvetna om alla de saker vi tror oss vara, eller tror oss utstråla i vårt bemötande av andra i våra olika yrkesroller. Detta skrev Kicki lite om i det tidigare numret av Tolktrycket.

Med medvetenheten och närvaron som grund, vill vi sedan bygga och hitta de verktyg som varje medarbetare behöver och vill utveckla under året.

Vi finns som bollplank när våra medarbetare behöver någon att få feedback från, vi finns som stöd när man som tolk vill testa något nytt t ex att tolka till och från engelska, vi deltar i alla möten på vår arbetsplats för att informera om vad vi håller med för tillfället men kanske främst fånga upp tankar och idéer som finns bland våra kompetenta kollegor, vi anordnar fortbildningar och inspirationsföreläsningar kring olika områden som rör vår verksamhet och framför allt finns vi här med ett lyssnande öra när det behövs.
Att vara två på denna tjänst är en fantastisk tillgång. Fyra ögon ser som bekant mer än två.
Samtal från utvecklingsledarnas rum:
Men, om vi alltid gör som vi alltid gjort kommer vi alltid att få samma resultat som vi alltid fått.
Absolut, men hur kommer vi ifrån det då? Hur gör vi för att tänka på ett nytt sätt?
Vi måste nog börja med att bli medvetna om vad vi faktiskt tänker på under dagarna.

Hur menar du nu egentligen?
Jo, men att stanna upp i våra göromål och fånga vad vi tänker just i den stunden. Typ att, ”jaha här sitter jag och tänker på

Kicki och Cissi på Örebro TC

veckans kortvaror på ICA när jag tolkar hos läkaren”. Och att därifrån, när vi faktiskt är medvetna om att vi inte ÄR närvarande mentalt, stilla tankarna för att kunna ta in nya tankar istället för de gamla som vi redan stött och blött i vår hjärna sju miljoner gånger.

Jaha, du tänker så. För man kan ju se hela verksamheten som en labyrint, i vilken vi alla står i mitten och ska hitta ut. Vi kommer alla att behöva ta olika vägar, och det kommer dyka upp återvändsgränder, och för att komma vidare behöver ta nya vägar och ibland behöver vi stöd för att komma vidare. Stöd av chefer, samordnare, kollegor eller utvecklingsledare. Och i en labyrint ska man ju aldrig ge upp eftersom

öppningen kan finnas bakom nästa hörn.

Jag gillar ju språket, så det skulle kunna vara min huvudsakliga del.

Och jag gillar det mentala. Det kan vara min del.

Och sedan får vi inte glömma att fortbildning ska vara roligt.

Mmm, och grunda sig i de behov som faktiskt finns i verksamheten.

Du vet väl vad jag brukar säga på engelska...?

Ja, ”It is all a matter of practice”.

Och på svenska?

”Det jag övar på blir jag bra på”. Du tjarar om det där ofta.

Jag tjarar om det av en viktig anledning.

Jaja, för det är viktigt att träna på rätt saker.

Ja, för om man tränar på fel saker blir man ju bra på det.

Ja, ni märker ju. Kloka diskussioner (om vi får säga det själva, alltså :))

Vi avslutar så denna text med två frågor som jag, Kicki, ofta brukar ställa mig själv för att hela tiden försäkra mig om att jag inte är fast i tunnelseende, utan att jag faktiskt ser fler möjligheter än bara några få. Det är bra frågor att ställa sig själv i många livssituationer. Testa, vettja!

”What else is possible?”

”How can it get better than this?”

Text: Kicki Agnemyr och Cissi Anfält

Boktips från TC Vänersborg

Brukar ni ta emot tolkelever?

Visst är det roligt!

Under åren blir det ganska många elever som passerar och vi tolkar glömmet ju så lätt...

Vi vill tipsa om en gästbok som vi använder oss av på Tolkcentralen i Vänersborg. Boken fick vi av en tolkelev som var hos oss 2004. I boken får tolkeleven skriva sitt namn och berätta om sig själv på ett lättsamt sätt. Det finns även plats för foto. Det bästa med detta är inte att det hjälper vårt minne, utan att vi får så fina ord som bygger upp vårt självförtroende och hjälper oss att uppskatta vår arbetsplats.

Text och foto: Paula Castell

... eller maila till _____

Jag är _____ är men känner mig som _____

Du kan säga grattis till mig den _____ / _____

När jag var liten ville jag bli _____ men blev _____

Det här drömmer jag om _____

Mina fritidsintressen är _____

Favoritmat och dryck _____

Jag lyssnar gärna på _____

och läser helst _____

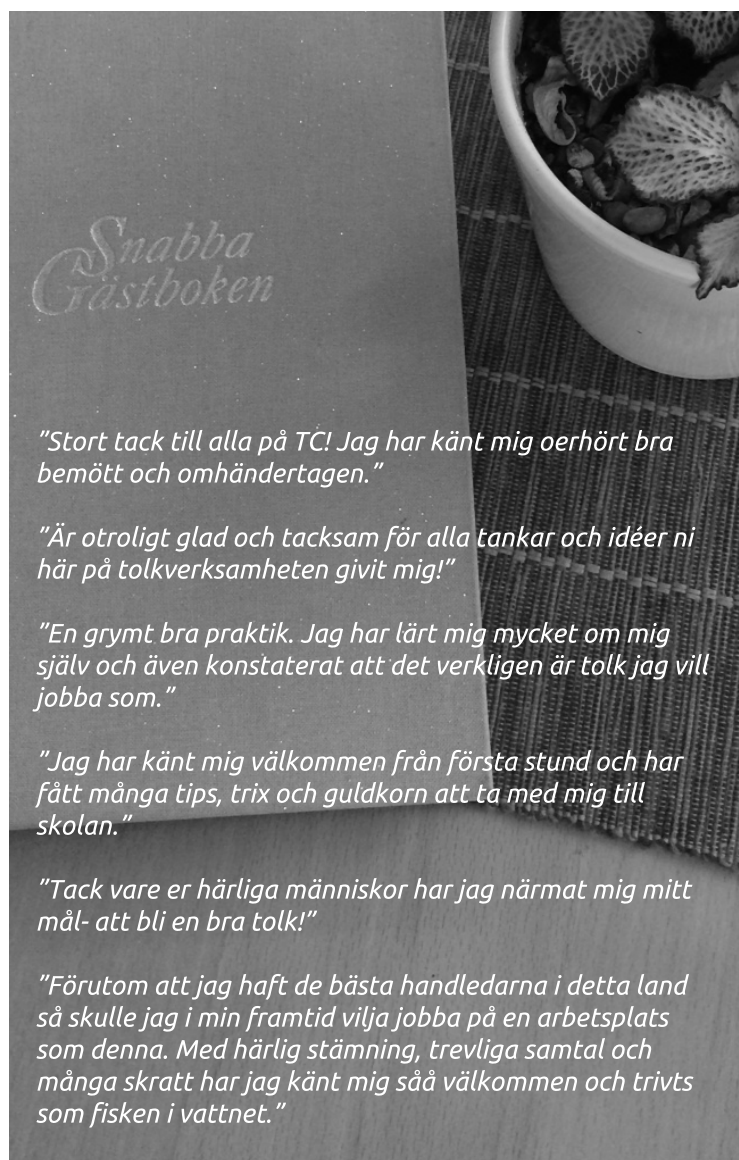
Jag är riktigt bra på _____

men usel på att _____

En dold talang jag har är _____

Besöket blev _____

Övriga tankar _____

Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning

Äntligen händer det! Teckenspråkstolkutbildning ges vid Stockholms universitet!

Den första kullen av teckenspråkstolkar är på sitt andra år av tre, här på Stockholms universitet. Det är Institutionen för lingvistik genom Avdelningen för teckenspråk och Institutionen för svenska och flerspråkighet genom Tolk och översättarinstitutet som i samverkan ger denna utbildning. Huvudområdena är alltså lingvistik och översättningsvetenskap.

Av en händelse bläddrade jag i ett gammalt nummer av Tolktrycket (december 2009) där det refereras till SDR:s kongress 2009. Till den kongressen hade Stockholms dövas förening motionerat bland annat om att "SDR ska verka för att tolkutbildningen ska flyttas till universitet/ högskola för att göra utbildningen mer attraktiv och även säkerställa kvaliteten". SDR:s styrelse yrkade bifall till motionen och kongressen beslutade enligt styrelsens förslag - varpå SDR skrev följande yttrande: "Därför anser SDR i enlighet med förslaget i betänkandet Översyn av teckenspråkets ställning

SOU 2006:54 att teckenspråks- och dövblindtolkutbildningen bör utformas som en högskoleutbildning."

Och nu äntligen händer det! Visserligen saknas dövblindtolkdelen, men den var heller inte med under de första teckenspråkstolkutbildningarna. Så ge inte upp hoppet om den delen!

För att söka till utbildningen gäller allmän behörighet, det finns alltså inga förkunskapskrav till kandidatprogrammet utan det är en utbildning på grundnivå. Möjligheten till att ha förkunskapskrav undersöktes men föll på att det är för få gymnasieskolor i Sverige som erbjuder elever att läsa teckenspråk som ämne.

Den första omgången startade hösten 2013 och då var det 30 studenter. Idag är det 20 studenter på kandidatprogrammet och antalet avhopp är i snitt jämförbart med andra program på universitetet. Förenklad version av kursplanen: första året läser studenterna teckenspråk, andra året läser de teckenspråk och tolkning och vid tredje året kan de i nuläget välja teckenspråk eller tolkning. Mer detaljerad information finns nedan och den är saxad från kursplanen som finns att läsa i sin helhet på Stockholms universitets hemsida. Där finns också mer detaljerad information om de olika delkurserna.

Vem är det då som undervisar studenterna? Till de teoretiska delarna kan jag nämna Lars Wallin och Johanna Mesch i teckenspråk, och Marie Sikström, Camilla Warnicke och Elisabet Tiselius i tolkning. Färdighetslärare i teckenspråk är Eira Balkstam, Magnus Ryttervik, Lena Johansmide och Mats Jonsson. I tolkning är det Jenny Lindström, Malin Tesfazion och Anna Carlqvist. Därutöver används de goda

resurser som finns inom Stockholms universitet och det lånas även in utifrån.

Programmets upplägg

Programmet ges i samverkan mellan Tolk- och översättarinstitutet och Institutionen för lingvistik/Avdelningen för teckenspråk. De två första åren av programmet är gemensamma. Det tredje året väljer den studerande inriktningen teckenspråkstolkning inom huvudområdet översättningsvetenskap, eller teckenspråk inom huvudområdet lingvistik. Inom inriktningen teckenspråkstolkning är centrala områden tolkning mellan svenskt teckenspråk och talad svenska i båda riktningarna samt insikt och färdighet i tolkningsprocesser, tolktekniker och användandet av relevanta hjälpmedel inför tolkuppdrag. Inom inriktningen teckenspråk ligger fokus på en teoretisk och praktisk fördjupning av kunskaperna i svenskt teckenspråk men delkurser i och om teckenspråkstolkning ingår också.

Kandidatprogrammets första år ägnas huvudsakligen åt studier i svenskt teckenspråk, både praktiskt och teoretiskt, kontrastiva studier mellan svenskt teckenspråk och talad och skriven svenska samt åt att inhämta grundläggande kunskaper om teckenspråkssamfundet.

Under det andra året fördjupas de teoretiska kunskaperna om svenskt teckenspråk och den praktiska färdigheten i teckenspråk samtidigt som tolkning introduceras både ur ett praktiskt och teoretiskt perspektiv.

Terminologins grunder samt fackspråk som genre

introduceras. Den studerande görs också förtrogen med tolkyrkets villkor och yrkesetik.

Det tredje året samläses fördjupande delkurser i teckenspråkstolkning, taktilt teckenspråk och teckenspråkstolkning för barn under termin 5 av samtliga studerande, men det sker också en uppdelning i inriktningar. För att den studerande ska kunna välja inriktningen teckenspråkstolkning, måste kursen Tolknings II på termin 4 ha ett godkänt betyg.

Inom inriktningen teckenspråkstolkning får den studerande ytterligare färdighetsövning teckenspråkstolkning samt möjlighet att tillämpa sina tolkfärdigheter. Inom inriktningen teckenspråk fördjupar den studerande sina teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter i svenskt teckenspråk ytterligare samt får möjlighet att tillämpa sina färdigheter i teckenspråkiga miljöer. Termin 6 ägnas helt åt fördjupning inom den valda inriktningen och examensarbetet skrivs inom ramen för den.

Ett genomgången kandidatprogram leder mot yrkesverksamhet som tolk eller leder mot yrkesverksamheter där kunskaper och färdigheter i svenskt teckenspråk är centrala. Programmet ger också den studerande behörigheten att fortsätta de akademiska studierna på magister- eller masternivå inom huvudområdena lingvistik eller översättningsvetenskap.

Text och foto: **Jenny Lindström**

STTF har under hösten bevakat en av våra just nu viktigaste intressepolitiska frågor

”Utan tolkperspektiv – inget brukarperspektiv” var grunden för vår argumentation när jag, som representant för STTF, träffade Jonas Gumbel på Visions nätverksträff i Stockholm. STTF:s huvudfokus ligger på att få de som nu arbetar med tolktjänstutredningen att förstå att vi är en yrkeskår som mår allt sämre och att vi måste bli lyssnade på. Utan ett tydligt tolkperspektiv kommer det brukarperspektiv som tolktjänstutredningen eftersträvar inte att kunna uppnås! Till stöd för vår argumentation har vi den SWOT-analys, KES¹-bedömning samt resultatet från TCO:s Stressbarometer som sammanställdes under STTF:s årsmöteshelg på Medlefors folkhögskola, Skellefteå, 2012². Undersökningarna visar på alarmerande resultat gällande tolkkårens mående och arbetssituation:

I SWOT-analysen konstaterades det att vi är en starkt pressad och oroad yrkeskår. Kraven på oss ökar medan vår möjlighet till kontroll minskar och det upplevs finnas en obalans i förhållandet mellan belöning och ansträngning.

» Vi fortsätter att bevaka denna viktiga fråga och återkommer med fler rapporter längre fram «

KES-bedömningen över upplevd stress visade på ett snitt på 16,7 för tolkar. 20 anses vara tecken på utmattningssyndrom. Vårt resultat kan jämföras med normalpopulationen om har ett snitt på 10.

TCO:s stressbarometer placerar tolkkåren på ett snittvärde på 45, där ett värde mellan 25-50 kan anses kräva kraftfulla åtgärder.

I januari 2015 kommer vi att ha styrelsemöte i Stockholm och vi har då bokat in en egen workshop och möte med Jonas Gumbel. Fram till dess har vi en dialog med honom och hans arbetsgrupp och vi har redan blivit tillfrågade att agera bollplank till deras diskussionsunderlag. Vi fortsätter att bevaka denna viktiga fråga och återkommer med fler rapporter längre fram.

Text: **Evelina Alenäs**
Bild: **Hannadi El Assir**

¹⁾ Karolinska Exhaustion Scale.

²⁾ Se *Tolktrycket* nr. 2, 2012: ”Definitivt dags för åtgärder” av Mikael Rehnberg.

How tolkar we till english?

15 teckenspråkstolkare samlades på Sigtuna folkhögskola för att delta i en tvådagarsworkshop som STTF anordnade. Temat för kursen var att tolka till och från engelska som tredjespråk. Kursledare var Maya de Wit, teckenspråkstolk i holländskt teckenspråk och ASL samt tecknare av internationellt teckenspråk (det finns ingen certifiering för IS-tolkare, därav den formuleringen.) Maya har stor erfarenhet av tolkning i internationella sammanhang samt ett brinnande engagemang för tolkyrkets utveckling. Hon var med och startade upp NBTG (Hollands motsvarighet till STTF) och 2006-2012 var hon ordförande för Efsli.

Kursen varvade teori och praktiska övningar. Svenskar är ju allmänt kända för att ha en hög nivå på engelskakunskaperna, men var är det vi oftast faller? För att få språket vid taltolkning att låta naturligt är det viktigt att använda sig av "sentence connectors" d.v.s. ord och fraser som binder ihop meningar och stycken. På sitt eget modersmål är det lätt att få meningar att hänga samman och därmed skapa en röd tråd och ett levande språk. Detta uppnår man bland annat genom att använda ord som "däremot" för att skapa kontrast, "för det andra" för att guida lyssnaren genom olika exempel eller "vid det laget" för tidsangivelse. Motsvarande uttryck på engelska gicks igenom och vi gavs speciella tolkövningar för att på ett naturligt sätt få in dessa uttryck i vår taltolkning.

Andra utmaningar som vi gemensamt identifierade var allt från engelsk stavning, bristande känsla för stilnivåer, kulturella skillnader i tilltal och användande av titlar, till prestigen inom tolkkåren och brist på mentorskap vid engelsktolkning.

Även en person med bra engelska faller ofta på ämnesspecifika terminologi och fackord. Kan du namnge

femton köksredskap på engelska eller översätta en dagordning till korrekt "mötesengelska"? Bra tips för att förbättra sin engelska och utöka sitt ordförråd är att läsa fler engelska böcker, lyssna på engelska böcker i bilen och upprepa vad som sägs samt byta till engelsk text på engelska filmer - helt enkelt att aktivt omge sig av engelska. Det kan låta som självklara tips, men det är av yttersta vikt att öka sitt ordförråd för att kunna tolka engelska. Man får heller aldrig förbise att tolkuppdrag till och från engelska antagligen kräver mer förberedelse än motsvarande uppdrag på svenska. Den eviga frågan är dock om vi alltid får förutsättningarna för det.

Andra frågor som väcktes under helgen var bland andra: Är det okej att acceptera "good enough" vid engelskatolkning? Behövs det mer formaliserade krav på t.ex. vidareutbildning i engelska eller något slags certifiering för att få utföra tolkningar till och från engelska?

Att tolka till och från ett tredje språk kräver stort fokus och det är möjligt att man inte kan förlita sig på sina vanliga tolkstrategier i alla lägen. Maya de Wit slog verkligen ett slag för konsekutiv tolkning istället för simultantolkning. Forskning visar att konsekutivtolkning ofta blir mer korrekt och vi var många som ställde oss frågan varifrån det obekväma i att tolka konsekutivt kommer. Kanske är det en kvarleva från tolkutbildningen där konsekutivtolkning var ett medel för att nå målet: simultantolkning. Det kan dock vara väl värt att omvärdera konsekutivtolkning som tolkmetod och kanske rent av även kunna använda sig av den i tolkning mellan svenska och teckenspråk.

Text: **Evelina Alenäs**
Bild: **Märta Bergström**

Utvärderingen från kursen visar på mycket nöjda kursdeltagare*!

100 % skulle rekommendera kursen till sina kollegor.

På en femgradig skala var snittet 4,9 när kursdeltagarna tog ställning till om de fått med sig användbara verktyg från kursen. Samma resultat fick frågan om kursens upplägg varit bra och pedagogiskt.

När det gällde priset var snittbetyget 4,7 för "en prisvärd kurs".

100 % tyckte att det är bra att STTF anordnar denna typ av fortbildning och att det gör föreningen mer relevant och värdeskapande.

(* När denna text skrivs har 10 av 15 deltagare hunnit svara på utvärderingen.)

Maya de Wit

MAYA DE WIT Foto: Märta Bergström

Maya de Wit har hållit ett flertal liknande kurser runt om i Europa. Hon ser behovet av mer utbildning inom tolkning till och från engelska eftersom detta är ett område som många teckenspråkstolkar kämpar med. Maya har själv inte engelska som modersmål men har använt och arbetat mycket med språket. Att inte ha engelska som modersmål ser hon snarast som en fördel då hon verkligen kan känna igen de svårigheter man har som icke-modersmålstalare i olika tolksituationer.

Hon tycker det är kul att se hur deltagarna under kursen på Sigtuna folkhögskola leker med ord och översättningar. Man diskuterar verkligen på djupet vilka konnotationer ord har på engelska och hur man

undviker att trampa i fällor, säger hon. Många av oss teckenspråkstolkare är rädda för att använda ord på ett sätt som skulle kunna skapa missförstånd hos de vi tolkar till.

Maya de Wit har hållit flera olika utbildningar med olika fokus – allt efter vad tolkar efterfrågat. En utbildning hon hållit har t ex fokuserat på tolksituationer med många olika språk och många olika tolkspråk. I sådana situationer skall vår talade engelska tolkas till teckenspråk av kollegor från andra länder vilket ställer särskilda krav på hur vi uttrycker oss.

Att tolka till och från ett språk vi inte använder varje dag innebär givetvis särskilda svårigheter. Maya de Wit ser trots detta att vi som

teckenspråkstolkare oftast förväntas tolka till och från språk utöver det teckenspråk och det talspråk som talas i ett land. Våra tolkanvändare har ibland en högre förväntning om att vi skall kunna lägga till fler tolkspråk bara för att vi talar flera språk. Detta är något hon anser i lägre grad gäller för tolkar mellan talade språk. För att öva sig i tolkning till och från engelska rekommenderar hon att man lyssnar till den engelska som används i specifika miljöer såsom formella möten, kongresser, föreläsningar och liknande. Hon rekommenderar att man i fortbildningssyfte deltar i t ex konferenser bara för att ta del av språket och tolkningen på plats.

Text: Stefan Coster

Tolkare i Stockholmsområdet!

Vi som deltog på "Att tolka till och från engelska som tredje språk" med Maya de Wit blev så taggade av kursen att vi vill fortsätta träffas och jobba vidare med de övningar och tekniker vi fick av Maya. Det vore roligt om vi blir tillräckligt många för att dra igång en studiecirkel av det hela. Är du intresserad? Man behöver inte ha deltagit i kursen för att vara med.

Maila marta.c.bergstrom@gmail.com med din intresseanmälan!

Porträtt: Karin Rönmark

Hur kom det sig att STTF blev till och vem var med och grundade föreningen?

Det var 1969 som första teckenspråkstolkutbildningen i Sverige anordnades. Det sattes ut en annons i SDR-kontakt om att man kunde söka till att bli "kulturtolk" och utbildningen skulle förläggas till Carlborgssons gård utanför Leksand (nuvarande Västanviks folkhögskola). Jag var en av dem som sökte. Skolöverstyrelsen tillsammans med Lars Kruth* (dåvarande ordföranden i SDR och en legend i döv världen) valde ut vilka 10 som skulle få gå, och eftersom det var första gången man höll en tolkutbildning låg fokus på att det skulle bli en spridning av deltagare från hela landet. Sedan fick jag ett brev om att jag inte hade blivit antagen, vilket förvånade både mig och Kruth. Jag var ju anställd sedan 1966 som sekreterare och tolk på SDR:s kontor i Borlänge. Efter ett telefonsamtal till Skolöverstyrelsen från mig fanns det plötsligt 11 platser. Så kom ihåg att det kan löna sig att överklaga! Vi som deltog i denna utbildning var: Gunnar Svennas, Astrid Fredriksson, Ann-Marie Snow, Raket Hading, Gunnel Rooth, Börje Bergström, Ros-Mari Nilsson, Arne Svensson, Gullan Jonsson, Birgitta Jönsson och jag Karin Rönmark. Utbildningen genomfördes i föreläsningssform och "taltolkning" ingick inte, och det var frivilligt att tolka föreläsningarna till Kruth som satt med och följde hela vår 6 veckor långa utbildning. Vi kom på idén om att det skulle vara bra med en förening för att kunna fortsätta att behålla kontakten med varandra och för att kunna värva nya tolkar.

Vad är det roligaste tolkuppdraget som du haft?

Oj, det är många uppdrag som har varit roliga. Jag har fått vara med om så många möten mellan människor. Skuggtolkning på teater har varit kul där det är mycket förberedelser tillsammans med skådespelarna.

Nämn några skillnader i hur det var att arbeta som tolk förr jämfört med idag!

Förr kom brukarna hem till mig och talade om sina ärenden. Sen fick jag ta reda på vart jag skulle ringa, eller så följde jag med till sjukhuset. På den tiden förde jag talan för den som var döv och de hörande som vi mötte trodde ofta att jag var

en syster eller mamma. Idag för brukarna sin egen talan och det finns allmänt en ökad medvetenhet om döva i samhället genom ex. Nyhetstecken, barnprogram på teckenspråk och andra tolkade program.

Förr arbetade tolkarna alltid ensamma och att vi idag ofta jobbar i par tycker jag är positivt. År 1984 fick landstinget rätten att bedöma om det behövdes två tolkar till uppdrag. Men detta att jobba i par möttes av stor skepsis. Till och med vid rättegångar ifrågasattes det varför vi behövde vara två tolkar, för där tyckte man att det blev för mycket folk inblandade.

År 1977 blev jag den första tolken som anställdes på heltid vid Tolkcentralen i Örebro och fick månadslön. Jag hade frilansat i Örebro sedan hösten -71, då jag flyttade från Leksand. Då var tolkverksamheten en del av Audiologen och mitt uppdrag var även att samordna tolkarna. Frilansavtalet på den tiden var från: 0-3 timmars uppdrag 50kr/dag, 3-6 timmars uppdrag 75kr/dag och 6 timmar och däröver 125kr/dag. Redan från början var jag med och uppmanade folk med dövanknytning att börja tolka. Det fanns ju inte mycket till tolkutbildning på den tiden. Jag har alltid varit för att döva ska kunna använda flera olika tolkar och jobba bort revirtänkandet bland tolkar. Från början var jag alltså ensam anställd som tolk, men hade en chef som förstod att vi behövde bli fler och -93 var vi drygt 20 tolkar.

Jag har inte träffat dig så ofta förr, som jag gör nu. Vi ses när vi jobbar samtidigt med Bildtelefoni och jag undrar... har du inte tänkt bli pensionär på riktigt? Och hur mycket jobbar du nuförtiden?

Jag ÄR ju pensionär! Men tycker att det är roligt att träffa kollegor och att via Bildtelefoni möta döva från hela Sverige. Jag tycker att det fungerar bra att tolka tvåpartssamtal, så det blir ca 5-6 timmar per vecka och jag bor nära så det är perfekt! Jag var med -75 när texttelefonen kom och en del av vårt uppdrag som tolkar på den tiden var att hjälpa döva att fylla i ansökan om att få texttelefoner. Och så minns jag 1988 på en mäsas ombord på Helsingforsbåten när jag såg en bildtelefon första gången. Vi fick med oss en till Örebro TC, en till dövföreningen i Örebro och en till dövföreningen i Stockholm. Det var en väldig

Karin Rönnmark var hedersgäst under STTF:s 45-årsjubileum i Örebro i juni.

» Det är viktigt att alltid hålla sig ajour med vad som händer i döv världen och i hela världen för den delen, för det är mycket lättare att tolka då! «

eftersläpning på den tiden, men ändå väldigt imponerande! Man fick teckna mycket långsamt, så jämfört med då så finns det väl fortfarande brister i tekniken, men överlag har det skett en fantastisk utveckling.

Vet du om andra äldre tolkar som fortfarande är aktiva?

Ja, Sylvia Bergqvist träffar jag ju här och Gunnel Rooth höll på länge, men jag vet inte hur hon gör idag. Västra Götalandsregionen har en regel som säger att tolkarna får vara max 67år.

Du har ju varit med och utbildat en hel del tolkar genom åren. Var och när?

Ja, jag tycker om att jobba med olika saker och tillsammans med olika kollegor. Det är så man utvecklas! 1994-96 jobbade jag halvtid på tolkutbildningen i Västanvik och tolkade på halvtid. 1996-2004 var jag lärare på tolkutbildningen i Örebro och tolkade på halvtid. Det är viktigt att alltid hålla sig ajour med vad som händer i döv världen och i hela världen för den delen, för det är mycket lättare att tolka då. Jag är själv fortfarande aktiv i dövföreningen i Örebro.

Berätta lite om dina föräldrar!

Mamma hette Dagny Eliasson och född 1913 på en ö utanför Örnsköldsvik. Hon hade navelsträngen runt halsen och blev döv av det. Hon gick på dövskolan i Härnösand och efter det på Tysta Skolan i Stockholm. Hon arbetade som sömmerska och som kallskänka och var hemmafru. Pappa hette Hilding Nylander och föddes 1909 i Ramvik, 3 mil norr om Härnösand. Han gick också i Härnösand. Han arbetade i skogen till att börja med efter skolan och på vägarbeten. Även på skofabriker och som skomakare. När de gift sig bosatte de sig i Örnsköldsvik där mina morföräldrar och mammas syskon bodde.

Text: **Brita Wideberg**

Foto: **Märta Bergström**

**Se gärna när Nyhetstecken intervjuar honom på webben 16 juni 2014 - red. anmärkning*

Kära läsare!

Finns det någon därute som tror att den allt kärvare arbetsmarknaden för oss tolkar är något nytt fenomen? Nä... jag tänkte väl det. Denna historiska artikel är hämtad från Tolktryckets marsnummer 2004. '

STTF:s dåvarande ordförande Catrin Tohrin beskrev alltså redan för 10 år sedan en situation som är vardag för många tolkar i dagens tolksverige. Det handlar om svårigheter för nyexaminerade tolkar att få en anställning, att flera tolkar väljer att lämna yrket och att ingen vill ta något ansvar för denna utveckling. Catrin nämner också en utredning om "Teckenspråkets ställning" som pågick vid den tiden. Att det pågått olika utredningar genom årens lopp som på olika

sätt har anknytning till vårt yrke är förstås inget nytt det heller. Just denna utredning kan ha bidragit till att vi idag har teckenspråkliga tv-program och teckenspråklig information på webbplatser och dylikt i högre grad än tidigare. Alltid något att glädjas över trots allt!

Styrelsenytt är nu som då ett stående inslag i tidningen. Här handlade det om slutskedet av processen med att ta fram våra yrkesetiska riktlinjer. Den dåvarande styrelsen diskuterade även bl.a. att anordna en nordisk tolkkonferens i Kungälv. Någon som minns hur det gick?

Mycket nöje!

Text: Ivar Wästhed

MARS 2004

TOLKTRYCKET

ORDFÖRANDENS SPÅLT

Ett växande problem

STTF har länge varnat för ett kommande problem. Nu är det här och kommer dessutom att växa om ingenting görs.

Utbildade tolkar går arbetslösa.

Ingen tar ansvar. Inte utbildningsanordnarna, inte arbetsgivarna och inte heller samhället i övrigt som ju finansierar både tolkutbildning och tolkverksamhet.

För enskilda individer kan lösningen vara att flytta till annan ort, men totalt sett är trenden tydlig. Nya tolkar utbildas i betydligt högre takt än nya jobb tillkommer.

Det kan tyckas vara bra med ett överskott på tolkar för att garantera att brukarna får tillgång till tolk. Men så fungerar inte verkligheten. Det finns områden med hög tolkbrist där tolkar gärna vill arbeta, som har anställningsstopp. Det räcker inte att ha tolkar, även pengar behövs.

Om tolkar inte får arbete som tolkar, kommer de att tvingas söka sig till andra områden. Det är ett dåligt sätt att använda minst fyra års eftergymnasiala studier.

Utredningen om teckenspråkets ställning, där även tolkfrågor kommer att tas upp, är mycket välkommen. Jag hoppas att även ansvaret för vidareutbildning av tolkar för att klara en god kvalitet inom tolkverksamheten på olika områden, kommer att klargöras. Ett annat viktigt område är möjligheten till teckenspråkutbildning för hörande. Det kan inte vara rätt att man ska behöva "läsas" att man vill bli tolk för att kunna gå en teckenspråkslinje. Om samhället menar allvar med att erkänna teckenspråket, måste man öppna upp möjligheten för människor att lära sig det.

Tyvärr tar ju utredningar lång tid, men sedan förväntar vi oss snabba, konkreta åtgärder!

Catrin Tohrin

STTF STYRELSE

sttf@home.se

Ordförande
Catrin Tohrin
038-550 87
catrinthorin@hotmail.com

Sekreterare
Jenny Lindström
019-611 51 18
evajenny44@hotmail.com

Ledamot
Malin Källman
0611-243 03
malin.kallman@harnosand.fisk.se

Ledamot
Lotta Brodin
076-246 93 16
skansk.pamat@hotmail.com

Ledamot
Katarina Karlsson
08-751 24 64
katarina.att@post.utfores.se

Ledamot
Gunnel Svansson
08-98 41 54
gunnel.svensson@bredband.net

Kassör
Sanna Karlsson
0171 205 89
suzannek@hotmail.com

Postmottagare:
c/o Jenny Lindström
Rydgatan 3
702 26 Örebro

Annonsör
Annonsunderlag skickas till Malin Källman
malin.kallman@harnosand.fisk.se

Hemsida: sttf.just.nu
Postgiro: 38 05 45-4

TOLKTRYCKET REDAKTION

tolktrycket@hotmail.com

Elisabeth Tellenbach, 090-310 04

Postmottagare:
c/o Elisabeth Tellenbach
Käddis 89
905 92 Umeå

Ansvarig utgivare: Catrin Tohrin

Förbehåll:
Redaktionen förbehåller sig rätten att, på grund av gällande förtalstiftning, platsbrist eller någon annan anledning, redigera insända bidrag.

Annonspriser: Medlemsavgifter:
1/1-sida 3.000 kr Aktiva 300 kr
2/3-sida 2.400 kr Stödande 175 kr
1/2-sida 1.700 kr Organisations 500 kr
1/3-sida 1.200 kr Prenumeration 300 kr
1/4-sida 900 kr

Expeditionsavgift på 25 kr tillkommer.
Marsstopp 2004: 17 maj
ISSN 1104-9693

MARS 2004

TOLKTRYCKET

STYRELSENYTT

Den 23-25 januari hade vi styrelsemöte på Fellingsbro folkhögskola. Även etikgruppen hade sitt möte där, så under helgen hade vi flera gemensamma sittningar för att fylla på det slutgiltiga förslaget till yrkesetiska riktlinjer.

Däremellan ägnade vi oss mestadels åt att förbereda årsmötet i Hässelholm med allt vad det innebär: verksamhetsberättelse, budget och diverse praktiska frågor. Vi diskuterade även ett nordiskt seminarium i Kungälv i november -04 med temat "drop-outs", arrangerat av de nordiska tolkföreningarna.

Den 19 februari har lingvistiska institutionen vid Stockholms universitet inbjudit flera berörda, däribland STTF, till ett seminarium om fortbildning för tolkar. Detta är ju ett viktigt ämne för vår förening och vi är glada över att det händer något inom det området. Detta var det sista styrelsemötet för flera av oss då vi avgår på årsmötet i mars. Vi valde därför att vänta med beslut i vissa frågor eftersom det är naturligare att den nya styrelsen tar tag i dem.

Vi som slutar tackar för intressanta och lärorika år och önskar den nya styrelsen lycka till.

Tolkutbildningarnas praktikperioder i vår

Önnestad T4	v. 3-12
Önnestad T2	v. 19-20 auskultation
Örebro T4	v. 16-20
Örebro T2	v. 6-8
Väddö T8	v. 9-15
Väddö T6	v. 11-12 och 13-14 auskultation
Väddö T2	v. 17-18 auskultation
Härnösand T4	v. 13-17
Härnösand T2	v. 4-5

Vuxendövtolkarnas förening dotf lades ner för några år sedan.

När föreningen lades ner öppnades ett forum på MSN där aktuella frågor diskuteras.

Kontaktperson mot TÖI är Agneta Holmmer från TC Västerbotten.

Hundar kommer när du ropar
Katter tar ett meddelande
och återkommer senare
Mary Bly

3

Extra söta recept

Nu har vi återigen stigit in i mörkrets årstid, en årstid som kanske kräver något litet extra att se fram emot. Även om julen nalkas och stora festligheter är på ingång så syftar jag kanske mer på det lilla söta som kan göra stunden lite bättre. Alla har vi nog känt att det kan behövas lite extra energi när vi susar fram i städerna och på landsbygden mellan våra uppdrag. Om ni bara visste vad enkelt det är att fixa själv! Jag tänkte dela med mig av två superenkla recept på godis som passar både i väskan och att bjuda andra på. För det bästa med att vara vuxen är väl ändå att få äta godis när man vill? Kanske är recepten som följer inte de nyttigaste du sett men jag kan lova att de är som balsam för själen.

Mars Krispies

4 st Mars bars

90 g smör

50 g rice krispies

Smält ihop smör och mars på svag värme till en jämn smet. Ta sedan av kastrullen från värmen och rör ner rice krispies. Fördela smeten till ca 25 stycken klickar på ett bakplåtspapper och låt dem stelna.

Skumtomtefudge

1 påse Skumtomtar

50 g smör

2 dl strösocker

1 dl vispgrädde

100 gram vit choklad

Text och recept: **Isabella Lindvall**

Klä en form som är 20x20 cm med bakplåtspapper. Klipp skumtomtarna i bitar och lägg i en tjockbottnad kastrull. Lägg i smör, socker och vispgrädde i kastrullen och värm på svag värme tills allt smält samman. Låt småkoka under omrörning i 10 minuter. Ta av kastrullen från värmen och rör ner den vita chokladen, rör tills smeten är blank. Häll upp smeten i den förberedda formen, låt den stelna och skär i bitar. Förvara i lufttät burk i kylan.

Kallelse till STTF:s årsmöte och konferens 2015

Vi hälsar STTF:s medlemmar och alla gäster välkomna till

Härnösands folkhögskola, 13-15 mars 2015

Konferensen fokuserar på ämnen som är specifika för tolkkåren.

Vi erbjuder föreläsningar och workshops kring teman som:

- Senaste nytt inom tolkforskningen
- Så kan du dra nytta av den nya tolkutbildningen på Stockholms universitet
- Bli en bättre tolk – praktisk workshop som ger dig de rätta verktygen

Årsmötet kommer att hållas lördagen 14 mars kl. 11-13

Alla årsmöteshandlingar samt information om konferensen, anmälan, boende och priser publiceras på vår hemsida www.sttf.nu

Varmt välkomna!

/STTF:s styrelse och årsmötesgruppen

Med reservation för förändringar.

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 25 JANUARI**